

Ledarhundar

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens proposition 2004/05:84 Ledarhundar samt två motioner som väckts med anledning av propositionen.

Utskottet välkomnar förslaget att reglera tilldelning och återtagande av ledarhund. Detta är angeläget av rättssäkerhetsskäl. Genom lagregleringen stramas verksamheten upp och möjligheten till förutsägbarhet och insyn ökar. Utskottet tillstyrker därmed regeringens förslag till lag om överlämnande av vissa förvaltningsuppgifter till den ideella föreningen Synskadades Riksförbund. Utskottet tillstyrker också förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).

Utskottet föreslår ett tillkännagivande. Utskottet anser det angeläget att regeringen noga följer verksamheten och efter två år utvärderar den samt återkommer till riksdagen med en redovisning. Regeringen bör vid utvärderingen överväga om myndighetsutövningen skall vara kvar hos Synskadades Riksförbund eller om det finns skäl att flytta den till någon myndighet. En analys av konsekvenserna av de olika alternativen skall presenteras.

Motionerna avstyrks.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Propositionens huvudsakliga innehåll.....	4
Utskottets överväganden.....	5
Överlämnande av vissa förvaltningsuppgifter till Synskadades	
Riksförbund m.m.	5
Propositionen.....	5
Motioner.....	7
Utskottets ställningstagande.....	8
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	9
Propositionen.....	9
Följdmotioner.....	9
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag.....	10

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Propositionens lagförslag

Riksdagen bifaller regeringens förslag till

1. lag om överlämnande av vissa förvaltningsuppgifter till den ideella föreningen Synskadades Riksförbund,

2. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:84.

2. Utvärdering

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anfört om utvärdering av verksamheten.

3. Utredning m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:So14 och 2004/05:So15.

Stockholm den 26 april 2005

På socialutskottets vägnar

Ingrid Burman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Ingrid Burman (v), Kristina Zakrisson (s), Margareta Israelsson (s), Cristina Husmark Pehrsson (m), Kerstin Heinemann (fp), Catherine Persson (s), Anne Marie Brodén (m), Kenneth Johansson (c), Christer Engelhardt (s), Magdalena Andersson (m), Elina Linna (v), Jan Lindholm (mp), Martin Nilsson (s), Marita Aronson (fp), Ulrik Lindgren (kd), Veronica Palm (s) och Lars Mejern Larsson (s).

Redogörelse för ärendet

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att den del av Synskadades Riksförbunds (SRF) verksamhet som avser tilldelning och återtagande av dispositionsrätt till ledarhund samt tilldelning och återtagande av ledarhund skall regleras i lag. Det föreslås vidare att offentlighetsprincipen skall vara tillämplig i nämnda del av SRF:s verksamhet. Det föreslås även att sekretess skall gälla i denna verksamhet för uppgift om enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom eller henne närstående lider men om uppgiften röjs. Förslagen i propositionen syftar till att ge bättre förutsättningar för en ökad produktion av ledarhundar och att tilldelning, placering och återtagande av dispositionsrätter till ledarhundar sker på ett rättssäkert sätt. Bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2006.

Utskottets överväganden

Överlämnande av vissa förvaltningsuppgifter till Synskadades Riksförbund m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör anta regeringens förslag till lag om överlämnande av vissa förvaltningsuppgifter till den ideella föreningen Synskadades Riksförbund. Riksdagen bör vidare anta förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100). Utskottet föreslår ett tillkännagivande till regeringen om att det är angeläget att regeringen noga följer verksamheten och efter två år utvärderar den samt återkommer till riksdagen med en redovisning. Regeringen bör vid utvärderingen överväga om myndighetsutövningen skall vara kvar hos Synskadades Riksförbund eller om det finns skäl att flytta den till någon myndighet. En analys av konsekvenserna av de olika alternativen skall presenteras.

Propositionen

Bakgrund

Synskadades Riksförbund (SRF) tilldelas bidrag från statsbudgeten (Socialdepartementet, utgiftsområde 9, anslag 16:4, anslagspost 2) för att bl.a. köpa in och placera ut ledarhundar. Under budgetåret 2003 uppgick statsbidraget för ledarhundsverksamheten till 24 400 000 kr. Regeringen fattar beslut om bidragets storlek medan Socialstyrelsen disponerar anslaget och förmedlar pengar till SRF. Ansökan om medel och redovisning av deras användning görs till Socialstyrelsen som också följer upp ledarhundsverksamheten.

Ansökan om tilldelning av ledarhund görs i dag till Synskadades Riksförbund som fattar beslut i frågan om tilldelning av ledarhund. SRF fattar även beslut om återtagande av ledarhund och om gåva av hund som inte längre är tjänstduglig. Ledarhunden ägs av SRF och den som tilldelas en ledarhund (ledarhundföraren) har under vissa förutsättningar rätt att kostnadsfritt disponera denna. Ett för den enskilde negativt beslut kan överklagas till SRF:s arbetsutskott. Verksamheten saknar reglering i lag.

SRF har avtal med Iris Hundskolan AB om inköp av ledarhundar och utbildning av ledarhundar och ledarhundförare. Aktiebolaget ägs av Synskadades stiftelse genom Iriskoncernen AB. SRF köper samtliga ledarhundar och utbildningar av Iris Hundskolan AB.

Behovet av ledarhundar har genom åren varierat mellan 45 och 60 hundar per år.

Regeringen har tillkallat en särskild utredare (dir. 2004:80) med uppgift att kartlägga behovet av tjänstehundar i Sverige och komma med förslag på åtgärder för att åstadkomma en god försörjning av tjänstehundar i landet.

Regeringens förslag

Ledarhundsverksamheten är finansierad genom statliga bidrag. Socialstyrelsen disponerar anslaget och prövar ansökningar från SRF om bidrag till ledarhundsverksamheten. Det allmänna har emellertid inte något ansvar för ledarhundsverksamheten och verksamheten är inte reglerad på annat sätt än de allmänna villkor som ställs upp i regleringsbrevet för det aktuella anslaget.

Då verksamheten bedrivs med statliga medel anser regeringen att det är viktigt att dessa medel används på bästa möjliga sätt och att priserna på ledarhundar hålls nere. Även andra motiv, såsom rättssäkerhetsskäl, rättviseskäl, möjligheten till förutsägbarhet och insyn talar för att verksamheten behöver stramas upp.

Regeringen föreslår därför att vissa förvaltningsuppgifter genom lag skall överlämnas till den ideella föreningen Synskadades Riksförbund. Förbundet skall pröva frågor om tilldelning och återtagande av dispositionsrätt till ledarhundar samt frågor om tilldelning och återtagande av ledarhundar.

I ärenden enligt den föreslagna lagen föreslås bestämmelser i förvaltningslagen (1986:223) om jäv, om en parts rätt att meddela sig muntligen, anteckningar av uppgifter, en parts rätt att få del av uppgifter, motivering av beslut, underrättelse av beslut, överklagande, överlämnande av överklagande m.m. rättelse av skrivfel och liknande, omprövning av beslut samt överklagande av avvisningsbeslut gälla.

Vidare föreslås att ansökan om dispositionsrätt till ledarhund skall göras hos Synskadades Riksförbund på den blankett som förbundet tillhandahåller. Förbundet skall pröva ansökningar om dispositionsrätt till ledarhund.

För att kunna tilldelas dispositionsrätt till en av förbundets ledarhundar skall sökande

1. vara minst 18 år,
2. ha en synskada, som innebär avsaknad av ledsyn,
3. ha behov av samt kunna använda ledarhund som förflyttningshjälpmedel,
4. ha en stabil social situation,
5. ha förmåga att ge hunden god omsorg och goda levnadsvillkor, samt
6. vara bosatt i Sverige.

Om förutsättningarna enligt den föreslagna lagen är uppfyllda skall Synskadades Riksförbund bifalla ansökan.

Dispositionsrätt till ledarhund skall tas tillbaka om den som tilldelats ledarhunden inte längre uppfyller kraven.

Vidare föreslås att den som tilldelats en ledarhund tillsammans med hunden fortlöpande skall genomgå utbildning och se till att ledarhunden får den veterinärvård som behövs.

Ett beslut om tilldelning eller återtagande av dispositionsrätt till ledarhund samt tilldelning eller återtagande av ledarhund förslås få överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Synskadades Riksförbund skall därvid vara den enskildes motpart. Prövningstillstånd skall krävas vid överklagande till kammarrätten.

Socialstyrelsen skall enligt förslaget ha tillsyn över Synskadades Riksförbunds verksamhet i frågan om ledarhundar. Socialstyrelsen skall ha rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen. En begäran föreslås få förenas med vite.

Regeringen föreslår att vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av handlingar hos en myndighet i tillämpliga delar också skall gälla handlingar hos Synskadades Riksförbund i ärenden om tilldelning och återtagande av dispositionsrätt till ledarhund samt tilldelning och återtagande av ledarhund.

Vidare föreslås att sekretess skall gälla hos Synskadades Riksförbund i ärende om tilldelning och återtagande av dispositionsrätt till ledarhund samt tilldelning och återtagande av ledarhund för uppgift om enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom eller henne närstående lider men om uppgiften röjs. Sekretess skall dock inte gälla för beslut i ärenden. I fråga om uppgift i allmän handling skall sekretessen gälla i högst femtio år.

Bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2006.

Motioner

I *motion 2004/05:So15 av Cristina Husmark Pehrsson m.fl. (m)* begärs ett tillkännagivande om vad i motionen anförs om ledarhundar. Motionärerna anser att förslaget i propositionen innebär en kraftfull förbättring vad gäller rättssäkerheten för synskadade med behov av ledarhund. Propositionen öppnar också för konkurrens inom ett område där hundskolans monopol alltför länge har förhindrat utveckling av ledarhundsutbildning och tillgång på ledarhundar. Motionärerna anser det emellertid problematiskt att Synskadades Riksförbund (SRF) även i fortsättningen får dubbla roller när det gäller beställningen och produktionen av ledarhundar. Den bästa lösningen vore enligt motionärerna att SRF avvecklade sitt ägande i hundskolan. De anser att det ankommer på regeringen att återkomma med förslag i frågan.

I *motion 2004/05:So14 av Elina Linna m.fl. (v)* begärs ett tillkännagivande om att utreda möjligheten att på sikt överföra de förvaltningsuppgifter som nu åläggs Synskadades Riksförbund till en befintlig myndighet. Motionärerna välkomnar en reglering av verksamheten för tilldelning av ledarhundar och har stor förståelse för att det mest praktiska och lämpliga i nuläget är att överlämna förvaltningsuppgifter till Synskadades Riksförbund. Motionärerna pekar emellertid på att förvaltningsuppgifter inte får anses som lämpliga att överföra till enskilda organisationer annat än i undantagsfall

och då helst under en begränsad period. Regeringen bör därför utreda vidare om möjligheten att överföra förvaltningsuppgifter som nu åläggs SRF till en befintlig myndighet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar förslaget att reglera tilldelning och återtagande av ledarhund. Detta är angeläget av rättssäkerhetsskäl. En ledarhund är i mångt och mycket att jämföra med ett hjälpmedel. I och med lagregleringen blir tilldelning av ledarhund en förmån för den som uppfyller kriterierna för tilldelning. Denna förmån kan dock begränsas till följd av de ekonomiska resurser som anvisas för ledarhundar. Möjligheten att få fram det antal hundar som efterfrågas kan också utgöra en begränsning. Genom lagregleringen ges den enskilde rätt att överklaga ett beslut om tilldelning eller återtagande av dispositionsrätt till ledarhund samt tilldelning eller återtagande av ledarhund hos allmän förvaltningsdomstol.

Förslaget syftar också till att säkra tillgången till ledarhundar. Utskottet delar regeringens bedömning att det är angeläget att ge fler leverantörer möjlighet att leverera ledarhundar. Fler leverantörer som konkurrerar med varandra om såväl pris som kvalitet kommer troligtvis att innebära att tillgången till ledarhundar säkras samtidigt som priset på ledarhundarna kommer att sjunka.

Utskottet har förståelse för att regeringen föreslår att Synskadades Riksförbund, som har lång erfarenhet av att anskaffa och fördela ledarhundar, med stöd av lag skall pröva frågor om tilldelning och återtagande av dispositionsrätt till ledarhund samt frågor om tilldelning och återtagande av ledarhund. Genom lagregleringen stramas verksamheten upp och möjligheten till förutsägbarhet och insyn ökar. Utskottet tillstyrker därmed regeringens förslag till lag om överlämnande av vissa förvaltningsuppgifter till den ideella föreningen Synskadades Riksförbund. Vidare tillstyrker utskottet förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).

Utskottet konstaterar samtidigt att det är mycket ovanligt att myndighetsutövning, som ytterst är uttryck för samhällets maktbefogenheter i förhållande till medborgarna, överlämnas till en ideell förening. Utskottet anser det därför angeläget att regeringen noga följer verksamheten och efter två år utvärderar den samt återkommer till riksdagen med en redovisning. Regeringen bör vid utvärderingen överväga om myndighetsutövningen skall vara kvar hos Synskadades Riksförbund eller om det finns skäl att flytta den till någon myndighet. En analys av konsekvenserna av de olika alternativen skall presenteras.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Motion 2004/05:So14 (v) är delvis tillgodosedd med det anförda och avstyrks därmed. Även motion 2004/05:So15 (m) avstyrks.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2004/05:84 Ledarhundar:

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. Lag om överlämnande av vissa förvaltningsuppgifter till den ideella föreningen Synskadades Riksförbund.
2. Lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).

Följdmotioner

2004/05:So14 av Elina Linna m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda möjligheten att på sikt överföra de förvaltningsuppgifter som nu åläggs Synskadades Riksförbund till en befintlig myndighet.

2004/05:So15 av Cristina Husmark Pehrsson m.fl. (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ledarhundar.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

2.1 Förslag till lag om överlämnande av vissa förvaltningsuppgifter till den ideella föreningen Synskadades Riksförbund

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Denna lag skall tillämpas i Synskadades Riksförbunds verksamhet vid prövning av frågor om tilldelning och återtagande av dispositionsrätt till ledarhund samt tilldelning och återtagande av ledarhund.

Ansökan om dispositionsrätt till en ledarhund görs hos Synskadades Riksförbund på den blankett som förbundet tillhandahåller.

2 § För att kunna tilldelas dispositionsrätt till en av Synskadades Riksförbunds ledarhundar skall sökanden

1. vara minst 18 år,
2. ha en synskada, som innebär avsaknad av ledsyn,
3. ha behov av samt kunna använda ledarhund som förflyttningshjälpmedel,
4. ha en stabil social situation,
5. ha förmågan att ge hunden god omsorg och goda levnadsvillkor, samt
6. vara bosatt i Sverige.

3 § Synskadades Riksförbund prövar ansökningar om dispositionsrätt till ledarhund. Om förutsättningarna enligt 2 § är uppfyllda skall Synskadades Riksförbund bifalla ansökan. Den som har fått en dispositionsrätt till en ledarhund skall genom ett särskilt beslut tilldelas en ledarhund inom rimlig tid. Härvid skall hänsyn tas till tillgången på ledarhundar, antalet sökande och den enskildes önskemål.

4 § Den som tilldelats en ledarhund skall tillsammans med hunden genomgå fortlöpande utbildning och se till att ledarhunden får den veterinärvård som behövs.

5 § En dispositionsrätt till ledarhund skall tas tillbaka om den som tilldelats ledarhunden inte längre uppfyller kraven i 2 eller 4 § och detta beror på en omständighet som inte är tillfällig eller obetydlig.

Frågor om att ta tillbaka dispositionsrätt till ledarhund prövas av Synskadades Riksförbund efter ansökan, anmälan eller på eget initiativ. Beslutar Synskadades Riksförbund om att ta tillbaka dispositionsrätt skall förbundet samtidigt besluta att hunden skall återlämnas. I beslutet skall anges när hunden senast skall vara återlämnad till förbundet.

En ledarhund som inte längre är tjänstduglig får återtas utan att dispositionsrätten till ledarhunden tas tillbaka.

6 § I ärenden enligt denna lag tillämpas följande bestämmelser i förvaltningslagen (1986:223):

- 11 och 12 §§ om jäv,
- 14 § första stycket om en parts rätt att meddela sig muntligen,
- 15 § om anteckning av uppgifter,
- 16 och 17 §§ om en parts rätt att få del av uppgifter,
- 20 § om motivering av beslut,
- 21 § om underrättelse av beslut,
- 22 § om överklagande,
- 23 och 24 §§ om hur beslut överklagas,
- 25 § om överlämnande av överklagande m.m.,
- 26 § om rättelse av skrivfel och liknande,
- 27 och 28 §§ om omprövning av beslut, samt
- 30 § om överklagande av avvisningsbeslut.

7 § Beslut om tilldelning eller återtagande av dispositionsrätt till ledarhund samt tilldelning eller återtagande av ledarhund får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Synskadades Riksförbund skall därvid vara den enskildes motpart. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

8 § Socialstyrelsen har tillsyn över Synskadades Riksförbunds verksamhet enligt denna lag. Socialstyrelsen har rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen. En begäran får förenas med vite.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2006 men tillämpas inte i de fall ledarhunden tilldelats tidigare.

2.2 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs i fråga om sekretesslagen (1980:100)¹ dels att bilagan till sekretesslagen skall ha följande lydelse, dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 7 kap. 47 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

47 §

Sekretess gäller hos Synskadades Riksförbund i ärende om tilldelning eller återtagande av dispositionsrätt till ledarhund samt tilldelning eller återtagande av ledarhund för uppgift om enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom eller henne närstående lider men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller dock inte beslut i ärendet.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Nuvarande lydelse

Bilaga²

I enlighet med vad som anges i 1 kap. 8 § skall vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av handlingar hos myndighet i tillämpliga delar gälla också handlingar hos något av de organ som nämns nedan i den mån handlingarna hör till där angiven verksamhet hos organet. Verksamheten anges i förekommande fall med hänvisning till numret i Svensk författningssamling (SFS) på den författning med stöd av vilken verksamheten har uppdragits åt organet.

Organ

Verksamhet

Sveriges Riksidrottsförbund

fördelning av statsbidrag till idrottsverksamhet (SFS 1995:361)

¹ Lagen omtryckt 1992:1474.

² Senaste lydelse 2004:1263.

Tjänstemännens Centralorganisa- statligt stöd i form av bidrag till
tion studerande vid korttidsstudier (SFS
1976:1046)

Föreslagen lydelse

Bilaga

I enlighet med vad som anges i 1 kap. 8 § skall vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av handlingar hos myndighet i tillämpliga delar gälla också handlingar hos något av de organ som nämns nedan i den mån handlingarna hör till där angiven verksamhet hos organet. Verksamheten anges i förekommande fall med hänvisning till numret i Svensk författningssamling (SFS) på den författning med stöd av vilken verksamheten har uppdragits åt organet.

Organ	Verksamhet
Sveriges Riksidrottsförbund	fördelning av statsbidrag till idrottsverksamhet (SFS 1995:361)
<i>Synskadades Riksförbund</i>	<i>ärenden om tilldelning eller återtagande av dispositionsrätt till ledarhund samt ärenden om tilldelning och återtagande av ledarhund (SFS 2005:000)</i>
Tjänstemännens Centralorganisa- tion	statligt stöd i form av bidrag till studerande vid korttidsstudier (SFS 1976:1046)

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2006.